1626 1890 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 27 ՇԱԲԱԹ ԹԻՖԼԻՍ 21 ԹԻՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԱԳԱՅԹ

ՀՈԼԻՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՍՈՒՏԱՅԻՆ ԹԵՐԹԱԿԱՆ ԿԱՄ ԽԱՐԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԳԻՆԸ ՏԱՐԵԱԿԱՆ
Թիֆլիս 6 ռուբլի 6 ռուբլի
Դուրսը 12 ռուբլի 70 կոպ. 40 կոպ.
Գաւառաց 200 » 100 »
Մէկ թերթի գինը 20 կոպեկներ

ԽՄԲԱԳՐԱՏԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
Գրասենեակ՝ Տաճարական հրապարակ, Շահբ՚ Մի թաղի սանկիցի դիմաց 3 Գրասենեակը բաց է ամէն օր ցերեկուայ 10-էն մինչեւ 4-ը։

ԳՈՒՆԱՅՆ ԱՌԱՔԵԼԻՆ ՀԱՄԱՐ
Գրասենեակ՝ Տաճարական հրապարակ, Շահբ՚ Մի թաղի սանկիցի դիմաց 3 Գրասենեակը բաց է ամէն օր ցերեկուայ 10-էն մինչեւ 4-ը։

ԽՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ամերիկեան դեղագրի Ֆիլադելֆիայի դեղատան տիրակալ Ֆրանկլինի Ֆրանկլինի հարցմամբ, ինչպէս հայտնի է կարդացողներուն, Հիլադելֆիայի Բարեգործական ընկերութիւնը հրատարակեց մի գրքոյկ, որ կոչուի «Ինչպէս պէտք է խնամել հիւանդները» անունով։ Գրքոյկը գրուած է հասարակ լեզուով, ամենայն հասարակ մարդկանց համար, որոնք հիւանդներ ունին տանը։ Գրքոյկը ունի 28 էջ։ Գրքոյկի մէջ գրուած է հիւանդանոցի մասին, ինչպէս նաեւ հիւանդանոցի մասին։ Գրքոյկը ունի 9 գլուխ։ Գլուխ մը գրուած է

ԿԻՍԻԿՇ ԶՂՈՒԹՅԱՆ ԿԻՆՋ ԶԻԿՇ

(108)

ՎԱՀԱՆ ԹԱԼԱՐՅԱՆ

ԳԱՂԱՓԱՐԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

«Գաղափարի զարգացման պատմությունը ոչ միայն ինքնին հետաքրքրություն է ներկայացնում, այլև հնարավորություն է տալիս հետևելու, թե ինչպես է ստեղծվում ազգային գրականությունը, ինչպես է ձևավորվում գրական լեզուն, ինչպես է զարգանում գեղագիտական ճաշակը, ինչպես է փոխվում գրողի դերը հասարակության մեջ։ Գրականությունը հանդիսանում է ոչ միայն գեղարվեստական արտահայտության միջոց, այլև հասարակական գիտակցության զարգացման գործիք։ Գրականությունը ներգործում է մարդկանց գաղափարների, զգացմունքների, ճաշակի ձևավորման վրա։ Գրականությունը հանդիսանում է ազգի հոգևոր կյանքի արտահայտիչ։ Գրականությունը ազդում է ազգի մշակույթի զարգացման վրա։ Գրականությունը հանդիսանում է ազգի պատմության, ավանդույթների, սովորույթների, հավատալիքների, լեզվի, գրականության, արվեստի, գիտության, տեխնիկայի, տնտեսության, քաղաքական կյանքի, սոցիալական հարաբերությունների, բարոյականության, գեղագիտական ճաշակի, աշխարհայացքի, գաղափարների, գեղարվեստական մտածողության, գեղարվեստական լեզվի, գրական ոճերի, գրական դպրոցների, գրական ուղղությունների, գրական շարժումների, գրական գործերի, գրողների, գրական քննադատության, գրական գիտության, գրական կրթության, գրական դաստիարակության, գրական ճաշակի, գրական գիտակցության, գրական մշակույթի, գրական ավանդույթների, գրական հարաբերությունների, գրական կյանքի, գրական գործունեության, գրական ստեղծագործության, գրական հանրության, գրական միջավայրի, գրական դաշտի, գրական ոլորտի, գրական համակարգի, գրական կառուցվածքի, գրական տեսության, գրական գաղափարի, գրական գեղագիտության, գրական գեղեցկության, գրական գեղարվեստականության, գրական գեղարվեստական արժեքի, գրական գեղարվեստական ճշմարտության, գրական գեղարվեստական իրականության, գրական գեղարվեստական աշխարհի, գրական գեղարվեստական տարածության, գրական գեղարվեստական ժամանակի, գրական գեղարվեստական հերոսի, գրական գեղարվեստական կերպարի, գրական գեղարվեստական տիպի, գրական գեղարվեստական մարդու, գրական գեղարվեստական անձի, գրական գեղարվեստական բնավորության, գրական գեղարվեստական խնդրի, գրական գեղարվեստական հարցի, գրական գեղարվեստական գաղափարի, գրական գեղարվեստական գեղագիտության, գրական գեղարվեստ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԳԻՐ ԽԱՐԻՃԻՆԻ ՎԷ ԲՈԼԻԹԻԴԷՆԻ

Ռուսիա հիւքիւմէթինին՝ մէյալի քը եճնէպիւէտէ պուլունան Ռուս գանսօլսլրգլարընճա Թէնսիգաթ իճրա իտիէկի, վէ պուղլարըն ատէտինի Թէղիւտ իտուպ, Թէպաահ էճնէպիւէտէն պուլունան գանսօլսլարըն եէրինէ տէ Ռուս Թէպասը նապպ էյլէյէճէկի Բէթէրսպուրկտան եաղլըլար։

Ռուսիա հարպիւէ նազրը ժէնէրալ Վանսվքի՝ պու քէրբէ պիր սիլահճընըն իսթիրա իթտիկի պիր Թիւֆէնքլէ նիշան Թալիմ վէ Թէճրիպէլէրի իճրա իտիլմէսինի էմր իթմիշ տիր։ Պուն էվճատ Թիֆէնկէն չարը պէշ միլիմէթրօ օլուպ, գուրշուն՝ պէշ քիլօմէթրօտան զիյատէ մէսաֆէյէ գատար կիթմէքտէ, վէ մէզքիւր գուրշունըն եիւզիւ չէլիք պուլունմագտա տիր։ Ինչպու գուրշունըն տէլիպ կէչմէք գուվվէթ։ Իր բէք զիյատէ օլտուղընտան, արգա արգայա տուրտուրըլմըշ օլան ան քիշիի, վէ եախատ իքի քիլօմէթրօլրգ մէսաֆէտէ իքի սանթիմէթրօ գալընլըզընտա չէլիք Թախթալարը տէլիպ կէչէպիլիր իմիշ։ Մէզքիւր սիլահլա իճրա իտիլէն Թէճրիպէլէր իւէ պու Թիւֆէնքտէ գուլլանըլաճագ տիւմանսըզ պարութ կիպի Թութուլըպ, սբրբը ասլա տիշարը վերիլմէյէճէք տիր։

Բէթէրսպուրկտան իշար օլընաբ-ղընա կէօրէ, Պալթիկ ենիզինտէ վաբօր իշլէթմէք իւզրէ եէնի պէպօիւք պիր Ռուս վաբօր գումբանեասը Թէշքիլ օլունճաղը բէք զիյատէ սեօղլենիյօր իմիշ։ Նիմտիքի Ռուս սէֆպանը Թիւճճարիւէսի՝ կէրբէք ատէտճէ վէ կէրբէք Թանէլաթօճա իշԷթիւաճաքը Թիւճճարիւէյէ հէվան հիշ քեաֆի օլմայըպ, հաթթա մալ վէ էմթաանըն պիր պէօյիւք գբսմը՝ եճնէպի սէֆինէլերիլէ նագլ իտիլէկլիմէքտէ օլտըղընտան, մալիւէ նազրը Մ. Վիշնեկրածքի՝ եօլէ պիր չեյ Թեսավվուր իթմիշ, վէ Թեսավվուրը մէզքիւրըն եագրնտա Ռուս մէճլիսը քէպերինին էնդրը Թէագիդինէ արզ օլունճաղը մուգաբրէր պուլընմըշ տըր։ Մալիւէ նազրընըն Թեսավվուրընա պագըլըբ իսէ, Լիպօ լիմանը էլէ Ֆրանսանըն հավը իսքէլէսի արասընտա եէնի պիր բօսթա Թէէսիս օլընդրպ վաբօր իշլէթիլճէք, վէ պու ուղուրտա հիւքիւմէթ Թարաֆընտան սէնէվի 144000 ռուպլի իանէի նագտիրէ իթա օլընճագմըշ։

Միւճթէմէտի Ամերիգատա իքի ֆրգաի սիյասիէ մէվճուտ օլուպ, պունլարըն պիրի ասբլ ճիւմհուրի ֆրգասը վէ տիկերի տախի «տէմօգրաթ» եանի հիւքիւմէթը ավամմ ֆրգասը օլտուղը, վէ չիմտիքի ըէիսը հիւմհուրընը՝ ճիւմհուրի ֆրգասը նա մէնսուպ իտուկի, եանի Մէէլիսը մէպուսանտա էքսէրիյէթ պու ֆրգատա պուլունարդը մալիւմ տիր։

Նիւ-Եօրգտա մուխպիրին պիրի՝ տէմօգրաթ Թարաֆտարը օլան ըէիսը սապրգ Մ. Դիվվէնտէ միւրաճաաթլա, մուհիտինին իսմիլէ Մագ-Քինլի Թապիր օլունան եէնի ըուսումաթ Թարիֆասը հագգընտա էֆքեարը նէ օլտուղընը սիւմալ իթմիշ օլմաղլա, Մ. Գլիվլէնտ՝ Թարիֆաի մէզքիւրէյի չէտիտէն Թասլիպ վէ մուախէզէ իթմիշ, վէ ուսուլը մէզքիւրէնին՝ սարֆիյաթը մահալլիյէյ միւթէալլիգ պիրճիւմէ մալլարընը ֆիյաթը ֆահիշ պիր սուբէթտէ ֆըրլամասընա սեպեպ օլտըղընը, վէ էհալինին հիտտէթի նէթիճէսի օլարագ կէլէճէք մէպուսան ինթիխապաթընտա տէմօգրաթլարըն էքսէրիյէթ գազանճագլարը զանընտա պուլունտըղընը պէյան էլէմիշ տիր։

Ցիւնքի նիւսխէմիզտէ միւնտէրիճ Նիւ-Եօրգ Թէլէկրաֆքընտա օդուն տըղընա կէօրէ, Մ. Գլիվլէնտին զանը տօղրու չըգըպ, պիլիին մէմալիքտէ իճրա օլունան մէպուսան ինթիխապաթընտա տէմօգրաթլար էքսէրիյէթ գազանմըշ օլտըգլարընտան, պիզզաթ Ամերիգալըլարը պիլէ մէճունուն օլմատգլարը Մագ-Քինլի Թարիֆասընը եագրնտա ֆէսիր բուսումաթ մէմուլ օլունըյօր իմիշ։

ՂԱՏՏԱՐԼԸԴ

Ինկիլթերատա պիր Թագըմ չօճուգլար՝ էօմիւր սիկուրթա գումբանեասընա եազտըրըլարագ, սէնէվի վերիլէն պիր իւճրէթ մուգապիլինտէ չայէտ չօճուգլար վէֆաթ իտէճէք օլուբ իսէ բէտէր վէ վալիտէլերի՝ չու գատար իքբամիյէ վերիլէճէկի հագգընտա սիկուրթա գումբանեասընտան պիր սէնէտ ալմագտա տըրլար։

Պիր Թագըմ վալիտէլեր պիչարէ չօճուգլար եիւզիւնտէն նայիը սերվէթ օլմագ իւզրէ սապիլերի սիկուրթա գումբանեասընա եազտըրտըգտան օնրա մախսուսէն աճ Թուրթմագ վէ եախատ միտէլերինին մահամմիւլ իտէսէյէճէկի սուբէթտէ եէմէքլէր եէտիրիպ չօճուգլարընը սըգալըբ խասթալարընա ուղրաթարագ էօտիւրմէք սուբէթի էլէ վահչիյանէ հալլերէ ճիւրաթ իթտիքլերի, վէ պու եիւզտէն Ինկիլթերատա հէր սէնէ 4000 չօճուգ էօտիւրիւմքտէ պուլունընը՝ չօճուգլարընը հըմայէ ճէմիյէթի Թարաֆընտան Լօրտլար մէճլիսինէ վերիլէն մուֆասսալ լայիհատան մաէթթէսսիֆ անլաշըլմըշ տըր։

ՏՕԳԹՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Թէտավի խուսուսի՝ իլլէթը էֆրէնճիյէ, վէ ալէֆթը Թէնասիլիյէյէ տարր։ Գալաթատա քէօբրիւ պաշը նօմէրօ 3։

ԳԻՏԱԿԱՆ

Դաս մը ժողովրդային աստեղագիտութեան։— Աստեղ։— Աստեղաց հեռաւորութիւնն մեր երկրէն։—Աստեղաց մեծութիւնն։—Ցրլպլացման երեւոյթն։—Առաջին, երկրորդ մեծութեամբ աստղեր։—Աստեղաց Թիւն։—Փոփոխական աստղեր։—Աստեղաց գոյներն։

Պայծառ գիշերները անշուշտ դիտած էք երկնակամարը, անհունութեան գաղափարը ձեր միտքը յուզած է, և երկար ժամեր թերեւս ակնապիշ դիտած էք երկնային գեղեցկութիւն։ Ո՛րքան հիանալի է երկնակամարին տեսարանը, ի՞նչ խորհուրդներ կը պարունակէ իւր մէջ, այնպիսի խորհուրդներ որք մարդոյ իմացականութեան սահմանէն շատ վեր են։ Ի՞նչ մեծ աշխարհներ են արգեօք այդ փոքր շողշողուն կէտերն և ո՞րքան մեծ, ընդարձակ և անհուն է այն միջոցն ուր կը գտնուին այն անթիւ, անհամար աստղերն։ Աստեղագէտը միանգամայն բանաստեղծ մ'է, միշտ մեծ, վսեմ գաղափարներ կը գրաւեն իւր միտքը։ Իւր տկար աչաց կը ներկայանան բնութեան ամենէն վեհագոյն և հրաշալի տեսարաններն, կը ներշնչուի ինք։ և ոչ ապաքէն ներշնչուիր, զգալն տեսակ մը հոգեկան կարողութիւն է որ կընէ զարդ բանաստեղծ։

Դիտեցէ՛ք երկնային կամարը, լուսեղէն կէտեր պիտի նշմարէ՛ք որոց յարաբերական դիրքը փոփոխութիւն չը կրէր միշտ, այդ կէտերն աստղերն են, լուսեղէն մարմիններ, որովհետեւ ուրիշ մարմնէ մը լոյս չեն առնուր, իրենք կը հայթայթեն այդ լոյսն արեգակին նման որ աստղ մ'է։ բայց արեգակն միւս աստեղաց հետ համեմատաբար մեր երկրին շատ աւելի մօտ է։

Աստղերն մեր աչխարհէն շատ հեռու կը գտնուին, այդ պատճառաւ կէտի մը չափ փոքր կերեւին։ մեր երկրին ամենէն դրացի աստղն Ալֆան է։ գիտէ՞ք թէ Ալֆա՝ի մեր երկրէն ունեցած հեռաւորութիւնն ո՞րքան է։ միլիոններով հաշիւը կատարուած է, 8,613,263 փարսախ։ լոյսն որ այնքան արագ կը ճանապարհորդէ, մէկ երկվարկեանի մէջ 70000 փարսախ, ԵՒԵՌ ՈՒ ԿԷՍ տարիէն հազիւ կընայ Ալֆա՝ յէն առ մեզ գալ։ Ի՞նչ մեծ հեռաւորութիւն։ հետաքրքիր էք անշուշտ գիտնալու թէ՝ ուրիշ ի՞նչ աստղեր կը գտնուին հեռու մեր բնակավայրէն և թէ անոնցմէ լոյսն առ մեզ ո՞րքան ժամանակի մէջ կուգայ։ հետեւեալ ցուցակը, կարծեմ թէ կը գոհացնէ զձեզ։

	տարին	տարի
Վէկա	30,146,423	12
Սիռիուս	52,253,800	22
Առքթիւրիս	61,717,086	26
Բոլեռ	73,944,056	31
Շեվռը	170,392,826	72

Ուրեմն ո՞րքան աստղեր կան որք երկնակամարին վրայէն աներեւոյթ կը լինին, այլ ևս մեզ անդոր աչաց չերեւելու պայմանս։, մինչդեռ մեր անոնց անյայտացմանէն տարբեր վերջ կը վայելենք իրենց լոյսն։ Իրաւունք ունէր Առակօ երբ կ'ըսէր։ «Աստղերէն առ մեզ եկող ճառագայթները կը խօսին իրրեւ այդ աստեղաց հին պատմութեան վրայ։»

Պիտի հարցնէք թէ՝ ի՞նչ է աստեղաց մեծութիւնն։ այդ մեծութեան վրայ ճշգրիտ և որոշ գաղափար չենք կրնար ունենալ, ըստ որում այդ աստղերն մեր երկրէն շատ հեռու կը գտնուին։ իրենց չրջագծէն փորձերով գտած են տրամագծին մեծութիւնն, բայց այս եղանակը կրնայ սխալանաց մէջ թողուլ զմեզ։ Օրինակ մը միայն յիշեմք։ ըստ Առակոյի ենթադրութեան՝ որ այս մասին շատ գեղեցիկ փորձեր, դիտողութիւններ ըրած է, Սիռիուսի չրջագիծն 0",02 ըլլալով, անոր իրական տրամագիծն ենթադրած է հինգ միլեոն փարսախ։

Աստղերն կը պլպլան, կը շողշողան. աստեղաց ամենէն գեղեցիկ երեւոյթն է իրենց գոյնի և փայլի փոփոխութիւնն, աստեղաց հոյլերն շատ անգամներ կը ներկայացնեն մեզ այս հրաշալի տեսարանն, գեղեցիկ իւր զանազանութեանը մէջ։ Մթնոլորտը կազմուած է տարբեր խտութեամբ խաւերէ։ ի հարկէ այդ զանազան խաւերուն մէջէն անհաւասար արագութեամբ կ'անցնին լուսոյ ճառագայթներն։ կարմիր ճառագայթն արագ կ'ընթանայ և մանիշակագոյնն՝ յամր։ Օդին խըտութեան փոփոխութեան հետ կ'այլայլի նաև աստեղաց պլպլացումն։ ասոր համար չոր երկրաց մէջ աստղերն չեն պլպլար, իսկ ընդհակառակն՝ կը շողշողան խոնաւ երկրաց մէջ։

Երբ աստղի մը համար մեծ կամ փոքր կ'ըսենք, այն մեծութիւնը համեմատական չէ անոր ծաւալին հետ։ Փայլն, լուսոյ սաստկութիւնն և արագութիւնն կը ճանաչենք նախ և ըստ այս երեւոյթներուն որոշեալ չափերով կը սահմանենք աստղերուն մեծութիւնն։

Եթէ քաջ դիտող մ'էք, զօրաւոր տեսանելիք մ'ունիք, կրնաք պարզ աչքը երկնակամարին վրայ տեսնել 4—6000 աստղ, պարզ դիտակով մը կրնաք այդ համեստ թիւը 20,000ի բարձրացնել, համբերութեամբ և արդի դիտութեան ստեղծած գործիներուն աջակցութեամբ 100 միլեոն աստղ կրնաք հաշուել։ 1888էն ի վեր լուսանկարը մեծ դերեր կը կատարէ աստեղագիտութեան մէջ։ Էրլէյ Փրոֆը կը պատրաստուի։ պիտի նշանակուին այդ հսկայական աշխատութեան մէջ 15—20 միլեոն աստղ։

Աստղերէն ոմանք փոփոխական են, իրենց փայլը կը սաստկանայ և կը նուազի։ երբեմն կը լինին շողշողուն կէտեր և երբեմն աղօտ նշոյներ՝ հազիւ տեսանելի մեր աչաց։ Փայլի այս գեղեցիկ երեւոյթներն շատ անգամներ պարբերական փոփոխութիւններ կը կրեն։ Ամեն աստեղաց համար չենք կրնար ըսել թէ միևնոյն գոյն ունին, ընդհակառակն՝ երանգներու չորհալի պատկեր մը կը կազմեն ընութեան մէջ։ աստեղաց լոյսն ընդհանրապէս սպիտակ է, և սակայն ոմանք կ'արձակեն կարմիր, դեղին, կապուտակ գոյնով ճառագայթներ։

Յաջորդ յօդուածով մը կը խոսանամ չարունակել այս ժողովրդային աստեղագիտական դասն։

Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ՄԻԻԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

—Ալէմանիա մէարիֆ նազրը Մ. Կօպլէր՝ վէրէմին իլաճրը պուլմագիչիւն Տօգթօր Գօխրն իճրա իթտիկի Թէճրիպէլէրէ բէք զիյատէ մէրագ վէ էհէմմիյէթ վերմիշ օլտուղընտան, Բարիզտէ Մ. Բասթէօրին Թահրը իտարէսինտէ պուլունան տար իւլ Թէագիգաթ կիպի Պերլինտէ տախի խասթագրգ միգրօպլարընը Թէտգիգինէ մախսուս պիր տաիրէ Թէէսիսինի Թեբլիգ իթմէք իւզրէ իմբէրաթօրա բէք իլթիֆամը պիր բաբօրթօ Թագտիմ իթմիշ տիր։ Մ. Գօխ՝ կէլէճէք գէկտ. այլընտա, վերբէմէ տաիր իճրա իթտիկի Թէճրիպէլէրին նէթաիճի հագգընտա ճէմիյէթը Թըպպիէյէ պիր բաբօրթօ Թագտիմ իտէպիլէճէկինի իմիտա իտիլյօր։

—Իթալիանը «Նավիկաճիոնէ ճէնէրալէ» նամ վաբօր գումբանեասընը Լօյտ վաբօր գումբանեասընըն եագրնտա պէհէմէհալ Թաթիլ վէ Թէսվիյէի ուսուր ու մուամէլաթ իտէճէկինի, վէ օ հալատ Ատրիաթիգ տէնիզինտէ Լօյտ գումբանեասընըն իշլէրի մէզքիւր Իթալիա գումբանեասընա իսապէթ էյլէյէճէկինի զանն ու մէմուլ իտէրէք, պու մագսէտ մէպնի շիմտիտէն Թէտապիրը լաղմէ իթթիխազընա միւսաբէաթ իթմիշ, վէ Վէնէտիկ իլէ Թրիէսթէ արասընտա բօսթա վաբօրը իշլէթմէյէ պաշլատրը կիպի, եագրնտա տիկէր բօսթալար տախի Թէէսիս էյլէյէճէկինի իլան իթմիշ տիր։

—Զիֆթէլէր հառաի հիւմայու. նընտա հէր սէնէ աթ եարբշընըն իճրասը նիզամը մախսուսը իդթիզասընտան պուլընսրզընա պինաէն, պու սէնէ տախի պէր միթատա սուբէթը ունթազամէտ մէյտանը միւսապէգա այշլարագ, հասանապատ գաբիյէսի էհալիսինտէն Զերքէս Գանպօլաթը աթը պիրինճի, վէ Պօլվատինի Բազվանտ օղլու Գատիր աղանն հայվանը իքինճի միւսապէգալը գազանմըշ, վէ ուսուսմ միվաճէէսինտէ մուայյէն օլան իքբամիյէլէր իթտա օլունմուշ տըր։

—Իքինճի Ֆաիրէի Պէլէտիլէ տախլինտէ չու արալըգ հիւքմինի չիտտէթլէ իճրա իտէն չիչէք խասթալըզընըն Պիրինճի Ֆաիրէ տախլինտէ ազ պիր մահալէ սիրպէթ իթմիշ օլտուղընտան, եաղընըզ Ուն Գարանընտա 5 չօճուղըն մէզքիւր իլլէթտէն Թուրթուլտըգլարը իչիտիրմիշտիր։

—Պաղչէ Գարուսընտա կէօմրիւք եարուսընտա չալըշմագտա օլան պիր Քիւրտ բէնճպէր էվվէլքի կիւն եիւք քսէ պիր տիրէքտէն տիւշրէք վէ գասրընընա պիր չիվի պաթարագ ֆէնա հալտէ եարալանմըշ տըր։

—Ռուսիա սէֆիրի Մ. Նէլիսօֆքն՝ կրանտիւգ վէլիհատրն Ամինատա պուլընտարը էսնատէ քէնտիսինն տախի օրայա կիթմէսինէ իսթիհսալը միւսատէ իթտիկինի տիւնքի նիւսխէմիզտէ եազմըշ իսէք տէ, մուախիրէրն պլտրըմըշ մալիւմաթա կէօրէ, սէֆիրը միւշարէյէյ՝ սբրը խասթալընը իլէ մուզտարբպ օլտրըզընտան, մէզքիւր խասթալըգտանա զիյատէ ֆէնալաշմամագ իչիւն հէքիմինին Թավսիյէսի իւզերինէ Մ. Նէլիսօֆքն սէյահաթը մէզքիւրէտէն սարֆը նազար իտէճէկի միւհիմէմի տիր։ Լաքին էկէր սէֆիրը միւշարէյէյ՝ Ամինայա կիտէճէք օլուբ իսէ, կէլէճէք չարչէնպիհ կիւնիւ Ֆրանսատան ավտէթ իտեճէք օլան Մատամ Նէլիսօֆքն միւվաօէյէթինտէն ասնրա Գալգդ նամ սէֆարէթ մալէթ վաբօրընա բաքիպ օլաճագ տըր։

ԲԱԹՐԻՕԹԻԳ

ԷՕՄԻՐ ՎԷ ՀԱՐԻԳ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

PATRIOTIC LIFE AND FIRE ASSURANCE COMPANY

1824տէ Թէէսիս օլունմըշ։

Սէրմայէսի	Ինկ. Լիր.	1,500,000
Թէէսիսէ օլունմըշ սէրմայէսի	» »	121,984
Իհթիյաթ ազչէսի	» »	250,000

Իշպու գումբանեա ֆայիտէլի չէրաթի իւէ հէր նէվ էպնիյէ, էշեա վէ մալ հարիգ գազալարընա գարշը սիկուրթա իտէր։

Ուսմամ մէմալիքը մախրուսէի Շահանէ տիրէքթօրը
ԱԼՊԵՐԹ ՀՕՖՄԱՆ

Սիկուրթա ազտ իթմէք վէ Թաֆսիլի մալիւմաթ ալմագ իսթէյէն զէվաթ՝ գումբանեանըն Տէրատատէֆ շիւպէսի միւտիրի
ՄԻՀՐԱՆ Ց. ՍԱՐԳԵԱՆ

ա միւրաճաաթ էյլէմէլի տիրլէր։

Սթամպօլ, Պաղչէ-Գարու էմթաա կէօմրիւկի գարշըսընտա Նօ. 27։

(18)

ՍԻԼՈՒԱՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

Վ. Մ.

ԲԱՂԴԻ ՄԷԿ ԽԱՂԸ

Այս նամակին Տ. Գ. Գասպարեան կը պատասխանէ հետեւեալով.

«1 Մեպտ. 74 Թ. ի Գ...»

«Սիրեցեա՛լ Բաւալեան,

«Անհուն բերկրութեամբ լսեցի նամակիդ բովանդակութիւնը, ուրախութեան քաղցր արտասուք թրջեցին զայն։ Քեզ տեսնե՛լ, ի մտո՛ւ, անհաւատալի է ինձ... Այո՛, շատ դառն է սիրած անձէ մը հեռի ապրիլ, չտեսնել և յարաժամ մոռնալ նորա վերայ։

«Ուրախ եմ, իրաւ տեսնելու ժամանակները կը մօտենան, սիրելիդ ի՛մ, այն ժամանակ կը վայելենք մեր հինաւուրց սէրը անդորրութեամբ։ Պէյը տակաւին պէտք է մեզ, գոնէ քանի մ'ամիս ալ պահենք զայն, այնուհետեւ ուզարկենք իւր հօրը քով ընդ միշտ ննջելու և մեզ ազատ թողնելու։

«Արդարեւ Մարին ինձ կը նմանի, իմ բեկորս է, կուսական իմ վառվռուն սիրտս ունի, մնցուցած օրերս կը յիշեցնէ, կուզէ սիրել ու սիրուիլ, թէպէտ փոքր է տակաւին, գիտես եա՛ 16 տարու է, բայց մեծ է սիրտը, ջօրեղ է զգացումը նորա մէջ։ Ճշդիւ նորա հասակն ունեցած ատենս ես ալ այնպէս էի։ Նորա սիրտը քեզի պիտի տայի, ինչպէս գրել էի, բայց պատասխանդ բանաւոր է, նա քո արիւնն է, դու նորա հայրն ես... խղճի խայթեր չեմ ուզեր օր մ'ունենալ...։

«Այս օրերս տեսչական պաշտօնով տեղս եկած է Բագուցի Պ. Ներսէս Սահառունի անուն գիտնական, շնորհալի, ազնիւ, արդարակորով երիտասարդը, ի՞նչ խորհուրդ կուտաս, Մարին դլուխը հանե՞նք, թէ պահենք Մարին իբր վերջին միջոց մեր յարաբերութեան անվթար յարատեւութեան համար։

«Այսօր Բարեկենդան է, չեմ կարող առանձնանալ սրտիս կարօտն ու ու սէրը գծելու, չեմ կարող երկար գրել, պէյը գուցէ կասկածի, թո՛ղ թաղուի նա իւր կոյր վստահութեան մէջ...

«Սիրով և կարօտիւ»
«Մնամ քոյդ»
«Տ. Գ. Գասպարեան»

—

«Պաշտելիդ ի՛մ.

«Նամակդ բոլորովին ապահովեց ինձ։ Այո՛, պէտք է Մարին ուրիշի մը տալ, Սահառունիէն լաւը չկայ։ Այդ պարոնը զգայուն, անուշ երիտասարդ մ'է, կարծես մի միայն սիրելու և սիրուելու համար ծնուած...։

«Գիտե՞ս, տիկի՛ն, ո՞վ է այդ Սահառունին, անշուշտ՝ ո՛չ, նա չըսեր իր ով լինելը, բայց ես նորան լաւ կը ճանաչեմ, ուստի ներկայացնեմ ձեզ զայն։

«Պ. Ներսէս Բագուի բարձր ընտանիքներէն միոյն կը պատկանի։

«Ուսման շրջանը աւարտելէ յետոյ մտաւ զինուորական ծառայութեան, մի քանի սպայ եղաւ, օր աւուր աստիճանը կը բարձրանար։

«Երիտասարդ սպայն կը սիրահարի Վարդուհի անուն աղջկայ մը հետ։ Քիչ ժամանակէն աղջիկը ուրիշ սիրահար մը ճարելով զինք կը լքանէ։ Նախանձոտ Սահառունին հակառակորդին հետ կը մենամարտի առանց կանխաւ հրաման ստանալու և կսպաննէ։

«Երեք ամիս առաջ կառավարութիւնը զինք պիտի բանտարկէր, լսելուն պէս փախաւ եկաւ Ցաճկաստան, Ներսէսի յանցանքը թէպէտ մեծ է, բայց, ի պատիւ նորա ծերունի հօրը, որ ԱԽԵՐ է, զինք անպարտ հռչակեցին, որովհետեւ մենամարտել էր, ո՛չ թէ վատաբար սպաննել։

«Արդ, Ներսէս իւր հօր միակ ժառանգն է որու հարստութիւնը կը հասնի մէկ, կամ մէկ ու կէս միլեոն ռուպլու։ Բագուի մէջ ունին ճոխ կալուածներ, գործարաններ, իսկ դաւառները 40-50 մեծ ու փոքր գիւղեր...։ Հայրը նորա ուր լինելը չգիտէ, ես ալ չեմ ըսեր մինչեւ դու գործը լաւ մ'ամրացնես ուզածիդ պէս։

«Մրգերս քանի մ'օրէն պիտի գործադրեմ...։

«Կը լուսամ շուտով դալ և փարել քեզ լի կարօտով։»

«Քոյդ»
«Մ. Բաւալեան»

1873 Թ, 4ն Մարտի, ի Բագու

Մարտի վերջերը, մի տխուր գիշեր էր

Ամպերու ահագին սեւ բեկորներ կը գլորէին իրար ետեւէ և հեռուէ-հետէ կը դոցէին երկնից դմբեթը։ Հիւսիսային սաստիկ քամին կը մրունչէր փողոցներու մէջ, մարդ չէր համարձակէր դուրս ելնելու։ Ցանկալին կէս գիշեր չեղած՝ մի որոտում սարսափեցուց Բագուն, յակամայս շատեր դուրս ելան։ Թէպէտ երկինք ամպամած, գիշերը մթին, ցուրտ։ բայց և այնպէս քաղաքը լուսաւորուած էր։ Նաւթի գործարաններու կողմէն կրգար մի սաստիկ լոյս...։

—Հրդեհ՜...հրդեհ՜,—աղաղակը զարթեցուց։ Բագուի հասարակութիւնը, խուճանը դռոտթ տալով խուճապեց դէպի եղերավայրը։

Անհաւատալի տեսարա՜ն։

Կարծես դժոխք մարմնացել էր ի Բագու։ մի հրեղէն լիճ երթալով կը ծաւալէր աջ և ահեակ։ Ո՛չ միայն մի, այլ քանի մը գործարաններ հրոյ ճարակ են եղել...։ Կրակի բոցը սանձարձակ վիշապի պէս, մերթ մինչեւ երկինց արտեւանը բարձրանալ կը նկրտի; մերթ զայրացած ալիքը ծայրատելով կոհակ, կոհակ կ'սողոսկայ փլատակներու վերայ թագաւորելու։ Սեւ մխի խոր հեղեղներ դարիւ դարիւ կը թռչին մեր բոցին հետ, յանկարծ դարշ հոտով կը մթագնին մարդոց աչքը, կը խեղդեն կոկորդը, ապա կը միանան սեւ ամպերուն։

(Շարունակելի)

ԲԱՐԻԶ ՍԷՐԿԻԻ ՈՒՄՈՒՄԻՍ

Կէյէն սէնէ Բարիզէ քիչատ օլուռնան սէրկիի ումումինին (Լուքսէմպուրկ) սթէրէօգաշօրիք ըէսմի Պէյօղլընտա տօղրու եօլտա Հաէպ չարշըսը գարշըսընտա պիր մուվաֆֆագիյէթը ադիմէ իլէ Թէէսիս ու Թէչէիր օլունմըշ օլուպ, ըէսմը մէզքիւր ալաֆր սապահ սաաթ ջոան էօյլէնէ գատար սէյր ու թամաշա օլունապիլիր։

Տուխուվիլիէ իւմրէթի 3 դ։

Անքէր վէ չօճուգլար իչիւն 2 դ։

25—7

ՍԱՐՊԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԸ

Լօնտրա 7 Նոյմ.

Ռնկիր. էհսամը Ինկ. Լիր.	94·12
Օսմ. էհսամը աչըլըը	18·25
» » գաբանտը	18·12
» » Սէրի Ա	41·¼
» » » Պ	22·¾
» » » Ս	18·⅛
Օթօման 1871	95·
Օսմանլը Պանգասը	14 60
Բուլսիա իսթիգրազը	-
Մըսրը տուլ. մուԹթահրատ	9 -3/8
» իսթիյազը	101·¼
Տաիրա Սանկիկ Մըսրը	95·½
Թօրկիա իսթիգրազը	103·½
Գուլկար իսթիգրազը	-
Գամպիո Բարիզ 3 այ վատէ	25·52·10

—

Բարիզ 7 Նոյմ.

Ֆրանս. էս. 3 % Ֆր.	94·40
» » 4½ %	105·
Եէնի Օսմ. էհսամը աչըլըը	18·82½
» » գաբանտը	18·45
Մուտուելի	
Սէրի Գ.	
» Ս.	18 65
Բուլգարի չըմէնտըֆէրի	79·
Օսմանլը Ըէժիսի էհսամը	308 75
» Պանգասը	823 75
Գրէտի Լիոնէ	803·
Գրէտի Ֆոնսիէ	1283 75
Գոնթուար տ'Էսգոնթ	650·
Միւվէյրիչ ագսիօնը	391 25
Իթալիա էհսամը	3 65
Մըսրը Ֆոնտ. մուԹթահրատ	485
Բ. օրիէ Թիւրքի	410
Ռուսան 5 % 1879	487 50
Գամպիո 3 այ վատէ	25 35

—

Վիէննա 7 Նոյմ.

Լոնտրա իւզէրինէ գուպոն	115·45
Բուլգարի չըմէնտըֆէրի ֆի.	37·90
Օսմանլը Ըէժի աքսիոնը	135·25

—

ԴԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱԸ

Եան. ուս. տիւն ազչ. գաբ.	19·31
» » » էն եիւքսէք	20·02
» » » էն աշալը	19·29
Ռու ռուպան այըլըր գ. ք.	19 9
Թավիլաթը Օսմանիյէ	79–25
» » » էն եիւքսէք	79·36
» » » էն աշալը	79·25
» » » աչըլըը գ. ք	79 15
Սէաի Ա.	41·30
» Պ.	22·30
» Գ.	19 29
Բուլգարի չըմէնտըֆէրի	78 37½
Ագչէ ֆաիզի	8–
Ըէօր Ղրչ.	-
Հէվալէսիդ »	20·

—

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ	9·20
Սթամպոլ պանգասը	6·30
Սօսիէթէ ժէնէրալ	5·
Թրամվայ	5·22½

ԱԳՕՋԼԷՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրշ. տան	Ղրչ. Բ
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	107·29
Մէթալիք »	100·
Պէչլիք »	102·30
Ալթընըզ »	102·30
Ինկիլիզ լիրասը	109·35
Ֆրանսըզ ալթունը	86 37
Բօլ	91·2
Գրէտիից ալթունը	81·10
Գարազոն գայմէսի	7·87

ԹԱՍՖԻՃԷ ՖԵԱՂԸՏԸ

20) լիրէ քեաղըտա	-
50) » »	13·
100) » »	-
500) » »	-
1000) » »	13·
10000) » »	-

ԳԱՄՊԻՕ

Լոնտրա	108·5/16
Բարիզ 3 այ վատէլի	23–25

ԻԼԱՆԱԹ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻ

ճանիպը ալիսինտէն

(Նումէրօ 35)

Սապունլը քէօսէլէ
գըյէի ճէտիտ 29390·
Շապլը քէօսէլէ
գըյէի ճէտիտ 200·
Եումաղ իբլիկի
գըյէի ճէտիտ 709·
Գալ մօմու
գըյէի ճէտիտ 186·
Պէյազ հալաթ
գըյէի ճէտիտ 6100·
Պէյազ վաքէթա
գըյէի ճէտիտ 250·
Միթէնկ պօյտա տէմիր թօղատէտ 147,500·

Նիզամիյէ Սարրաֆխանէ անպարրնա ալընանաղ գալէատէ մուրագ գամ եէտի գալէմ էյեանրն իթաբը նա թալիպ օլանլարը՝ նիւմունէլերինի կէօրմէք վէ չէրաիթը մուգաբէբէսինի անլամագ իւզրէ Թարիխը իլանատէն իթիպարէն պիր հաֆթա խիթամընա գատար մագամը Օէ բաքէրի Լէվգիմաթը Ումումիյէ տարիբէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունը։

3—3

Թիւտավէնտիկեար վիլայէթի տախիլինտէ օլուպ միզայէտէյ չը գարրյոտրը մուգատտէմա իլան օլունան մահալլէր զէյթուն էօշրինատէն Մուտանեա գազասը զէյթուն էօշրիւ 651000, վէ կէմիլիկ գազասը զէյթուն էօշրիւ 625000 վէ Իզնիկ նահիյէսի զէյթուն էօշրիւ տախի 132000ղշ. պէտէլաթ իլէ մահալլի թալիպլէրի էօհտէլէրինտէ Թէգարրուբ իթմէքլէ, պունլարը Թըշրինը էվվէլին 23իւնճիւ կիւնիւ գաբարատտէլերի չէքիլէրէք, Թարիխը մէզքուրատն իթիպարէն նիզասէն մուալյէն օլան պիր հաֆթա միւրուրինտէ իհալէի գաթիլէլերինին իճրասը մուգարրէր օլտուղը կիպի, Պրուսա գազասը զէյթուն էօշրինին միւզայէտէսինէ տէվամ խիլմէքտէ պուլընմըշ օլտուղընտան, մարի իլ պէյան գարարատտէլերի չէքիլէն մահալլէր զէյթուն աշարրնա 100-տէ 1տէն նօգսան օլմամագ իւզրէ զամմա Թալիպ օլանլարը վէ Պրուսա գազասընա տա բէյ սիրմէք իսթէյէնլերին մահալլէրինէ վէ եախօտ Մալիյէ խազինէի ճէլիլէսինտէ Աչար վէ Բուսուսամի իտարէի ումումիյէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

24 Թըշրինը էվվէլ 306

3—3

Իրան տէվլէթի Թէպասընտան հաճի Մէհմէտ աղանն Մազրիքէօյինտէ սաքինէ միվէքիլէսի Էսքէչան հասան աղա վէ մախտումը Համիտ էֆ. Էվգաֆը չէրիֆէլերինին միՀԹէվէլլիյէսի Բապա Էսվիյէ հանրմըն պիրատերի Ըսմէթ պէյ զիմ մէթինտէ մահքիմէրն պիհ այաճաղը օլան ազչէնին Թէէմինը իսթիֆասը իչիւն էվգաֆը մէզքիւրէ միՀԹէվէլլիսինէ այիտ գուլէթ վագֆ իզզերինէ վագ իմտիրմիշ օլտուղը հաճը ֆէքքի վէ մէսարիֆը մուհաքէմէնին մերգում հաճի Մէհմէտ աղայա այիտիլէթի հագգընտա զապտիը իմիրազ օլագ իւզրէ Պիրինճի Մէճլիսը Թիճարէթտէն վէրիլմիշ օրան 28 աղուսթոս սէնէ 306 Թարիխի վէ 139 նումէրօլը պիր գրթա իլամը ղրյագի սուրէթինին իճրաի Թէպլիղի՝ հանրմը մուտամիլէհա վէքիլի Թարաֆընտան պա արզուհալ իսթիտա գըլընմը, վէ սուրէթը իլամ՝ մերգում հաճի Մէհմէտ աղայա Թէպլիղ օլունմագ իւզրէ ալէյ ուսուլ Իրան տէվլէթի Տէրսաատէթ ժէնէրալ գոնսուլաթսը Թարաֆընա Թէսլիմ օլունմուշ իսկ տէ, Իրանի մերգում